

Χαθεύκα. Άνοιξε τότε την πόρτα του θαλάμου ο Στέλιος ο Αδαμίδης του οποίου άρπασε να κάμνει πηλάκες στους άηλιους θαμώνες και είπε στον Νίκο «δυνατά και είναι ανήφορο ως την Χαθεύκα και δεν σε ακούει» και αμέσως έκλεισε την πόρτα. Ο Νίκος άρχισε τότε να φωνάζει πολύ δυνατά και εγώ που ήμουν 2 μέτρα από τον τηλεφωνικό θάλαμο έκλεινα τα αυτιά μου από τις δυνατές φωνές.

6. Ο πατέρας μου απουσίαζε για λίγες μέρες από το καφενείο και άφησε τον Πετρουλή ως αντικαταστάτη του. Μια από αυτές τις ημέρες ο δάσκαλος ο Νίκος Μάντης και ο οδηγός ηεωφορείου ο Ανδρέας ο Κοιλιάρης θέλησαν να κάμουν πηλάκα στον Πετρουλή. Κάθισαν έξω στην πηλατεία και κτυπούσαν τα χέρια τους για να βγει έξω ο Πετρουλής. Ο Πετρουλής βγήκε ακριβώς έξω από το καφενείο και έγγνεψε στους δύο πελάτες τί θέλουν να πάρουν. Αυτοί του έδειχναν να έρθει κοντά τους και να παραγγείλουν. Ο Πετρουλής δυσανασχέτησε αηλιά πήγε κοντά τους. Ο ένας παράγγειλε «ένα ποτήρι νερό» και ο άλλος «κάμε τα δκυό». Ο Πετρουλής θύμωσε αηλιά δεν είπε τίποτε. Μετά από λίγο έφερε δυο ποτήρια νερό. Μετά από μισή ώρα ξανά η ίδια σκηνή. Τον κάθισαν έξω για να του πουν «ένα ποτήρι νερό» και ο άλλος «κάμε τα δκυό». Ο Πετρουλής άναψε από τα νεύρα του. Έπιασε μια σίκλα και ένα μαστραππά, και γέμισε με νερό του ποταμού τη σίκλα (δίηπλα από το χώρο του καφενείου υπήρχε αυλιάκι με νερό), έβαη και τον μαστραππά μέσα στη σίκλα και τους τα πήρε λέγοντας «πιέτε τωρά». Ο Κοιλιάρης δυνατός όπως ήταν, έπιασε από το σβέρκο τον Πετρουλή, έσκυψε την κεφαλή του προς το κάτω, γέμισε τον μαστραππά με νερό του ποταμού από τη σίκλα και έηουσε τον Πετρουλή. Του άδειασε όηο το νερό της σίκλας πάνω του!!!

7. Μια άηλη μέρα κτύπησε το τηλέφωνο στον τηλεφωνικό θάλαμο έξω στην πηλατεία του καφενείου και ο Πετρουλής, ως ο αντικαταστάτης του παπά μου, πήγε να το απάντησει. Άηλιος θαμώνας του καφενείου για να τον πειράξει, άνοιξε την πόρτα του τηλεφωνικού θαλάμου και είπε στον Πετρουλή «κοίτα μου τον το γάδαρό μου, που ξέρει τζιαι τηλεφωνά!» Ο Πετρουλής, που μιηούσε με την τηλεφωνήτρια της ΣΥΤΑ, άρχισε να βρίζει ακατάπαυστα. Η τηλεφωνήτρια νόμισε πως οι βρισιές απευθύνονταν σε εκείνη, διαμαρτυρήθηκε έντονα στους ανωτέρους της για την απρεπή συμπεριφορά του Αντώνη Ανθούηη και αποφασίστηκε από την ΣΥΤΑ να κατηγορήσουν τον πατέρα μου, ενώ έηειπε εκτός καφενείου. Ο παπάς μου τα βρήκε σκούρα για να τους εξηγήσει τι έγινε στην απουσία του και να μη τον στείλουν να δικαστεί. Τελικά τα κατάφερε!

Το Μύρωμα της Εκκλησίας του Αγίου Γεωργίου - Έξω Μετόχι

του Παναγιώτη Χρίστου Κάντη

Ο μεγαλοπρεπής ναός του Αγιασμάτη Άη Γιώργη στο Έξω Μετόχι κτίστηκε το 1894. Για την ανέγερση της Εκκλησίας εργάζονταν οι εργάτες εθελοντικά, εκτός από τους κτίστες.

Επειδή δεν είχε κανένα έσοδο, για να πληρωθούν οι κτίστες, η Εκκλησιαστική Επιτροπή έκανε «ζήδκια», δηλαδή την εποχή της σοδειάς μια ομάδα χωριανών με τους Επιτρόπους γύριζαν από σπίτι σε σπίτι ή στ' αλώνια κι οι χριστιανοί προσέφεραν, ως χρηματική βοήθεια, τα προϊόντα τους - σιτάρι, κριθάρι, κουκιά, ρεβίθια κι άλλα - τα οποία πωλούσαν και πλήρωναν τους κτίστες.

Τη «ζήδκια» συνέχισαν σύμφωνα με μαρτυρίες των γεροντότερων, για να πληρωθούν τα ποσά που δανείστηκε η εκκλησιαστική επιτροπή για τους τεχνίτες και διάφορα οικοδομικά υλικά.

Παρόλο που το κτίσιμο της εκκλησίας αποπερατώθηκε το 1894, εντούτοις έμεινε αμύρωτη μέχρι και το 1946, για 52 ολόκληρα χρόνια, γιατί οι χωριανοί δεν εύρισκαν τα απαραίτητα χρήματα για τα έξοδα του Μυρώματος.

Ένα θλιβερό μαντάτο δυστυχώς, που έφθασε στο χωριό από τη Μεγάλη Βρετανία κατά τη διάρκεια του Β' Παγκόσμιου Πολέμου, έδωσε αφορμή να μυρωθεί ο ναός.

Το θλιβερό, πένθιμο μαντάτο αφορούσε τη θρσσκευόμενη οικογένεια του ζεύγους Χατζησυμεού Χατζηκυριάκου (Ζέβηη και Χρυστάλλιας Παυήη Παπαγιάννη), αμφοτέρων από το Έξω Μετόχι.

Το θλιβερό τηλεγράφημα που έφθασε στο χωριό ανέφερε πως δυο από τα τρία παιδιά του ζεύγους, που τότε εργάζονταν στην Αγγλία, βρήκαν τραγικό θάνατο στα χαλάσματα του σπιτιού όπου βρίσκονταν, από βομβαρδισμό γερμανικών αεροπλάνων. Θρήνος και οδυρμός στη θρσσκευόμενη οικογένεια, στους συγγενείς και σ' ολόκληρη την κοινότητα. Η οικία του ζεύγους έγινε καθημερινός τόπος θρήνου, όπου οι κάτοικοι του χωριού πήγαιναν στους συντετριμμένους, απαρηγόρητους γονείς.

Αυτός ο θρήνος κράτησε πέραν των δύο μηνών. Μια μέρα ο πατέρας των αδικοχαμένων παιδιών, Χατζησυμεός Χατζηκυριάκου, με δέος και σεβασμό επισκέπτε-

ται τον μακαριστό αιδεσιμότατο Παπαχριστόδουλο Χατζηπιερή και με δάκρυα στα μάτια ζητά την ευχή και τη συμβουλή του, τι μπορεί να κάνει εις μνήμη των παιδιών του. Ο ιερέας, σώφρων όπως πάντα, του λέει: «Να μυρώσεις την εκκλησία, τέκνο μου». Αυτό βρίσκει σύμφωνο και τον Χατζηνουμεόν.

Ο αιδεσιμότατος Παπαχριστόδουλος αμέσως καλεί σε συνεδρίαση στην εκκλησία την εκκλησιαστική επιτροπή. Παρόντες ο Παπαχριστόδουλος, οι εκκλησιαστικοί επίτροποι Ιωάννης Σταύρου (Ορφανός), ο Γεώργιος Πέτρου (Αρναούτη), ο Στυλιανός Μιχαήλ (Δκαίτης) κι ο Κυριάκος Παρασκευά (Ποιητάρη) και το ζεύγος Χατζηνουμεού. Ο Χατζηνουμεός τους ενημερώνει για τη γενναιόδωρη του απόφαση να μυρώσει την εκκλησία σύμφωνα με την εισήγηση του Παπαχριστοδούλου.

Ο μακαριστός Παπαχριστόδουλος δεν χάνει καθόλου χρόνο. Με το πρωινό επιβατικό τρέινο, που κάνει τη σιδηροδρομική γραμμή Βαρωσίων-Λευκωσίας, φθάνει στη Λευκωσία και πηγαίνει αμέσως στην Αρχιεπισκοπή, όπου ζητά ακρόαση από τον τοποτηρητή του Αρχιεπισκοπικού θρόνου κ.κ. Λεόντιο Α'. Ο μακαριστός Λεόντιος δέχθηκε πρόθυμα τον Παπαχριστόδουλο. Άκουσε τον λόγο της επίσκεψης του αιδεσιμότατου και κάλεσε αμέσως τον τελετάρχη του θρόνου, μακαριστό Χριστάκη Αγαπίου, να αναλάβει τη διοργάνωση του μυρώματος της εκκλησίας. Ως ημερομηνία ορίστηκε η 16η Ιουνίου του 1946.

Το πρωί της 16ης Ιουνίου 1946, ο τοποτηρητής, με το πρωινό τρέιλι, που έκανε τη διαδρομή Λευκωσίας-Βαρωσίων, φθάνει στο σταθμό του τρέινου στο Έξω Μετόχι.

Όλη η κοινότητα, οι ιεροψάλτες, με επικεφαλής τον Παπαχριστόδουλο και τα εξαπτέρυγα, υποδέχονται τον τοποτηρητή και ξεκινά η πομπή από το σταθμό. Η γλυκόφωνη καμπάνα του Αγιασμάτη χτυπούσε συνεχώς χαρμόσινα, μέχρι που η πομπή έφθασε στο σπίτι του ανάδοχου Χατζηνουμεού. Τον τοποτηρητή συνόδευσαν ο διάκος του, ο μάγειράς του, ο τελετάρχης Αγαπίου και άληθο προσωπικό.

Τον πηγαίνουν στην εκκλησία, όπου βρίσκεται και η εκκλησιαστική επιτροπή και το ανάδοχο ζεύγος, για να καθορίσουν με κάθε λεπτομέρεια την τελετουργία του μυρώματος. Νωρίς το απόγευμα του Σαββάτου άρχισαν να καταφθάνουν στο Έξω Μετόχι οι ιερείς και πλήθος κόσμου από τα γύρω χωριά, για να παρακολουθήσουν το θρησκευτικό τελετουργικό του μυρώματος.

Ο αιδεσιμότατος κι άληθοι ιερείς, προπορευμένων των εξαπτερύγων και των ιεροψαλτών Χατζηπέτρου Χατζηκυριάκου, Ευτυχίου Παπαχριστοδούλου, Αλέξανδρου Παπαχριστοδούλου και άληθων, και ακοηουθούντων των χωριανών και ξένων, ψάλληοντας υπό τους ήχους της καμπάνας της εκκλησίας τους, φθάνουν στο σπίτι του Χατζηνουμεού. Παραλαμβάνουν τον τοποτηρητή και η πομπή φθά-

νει στην εκκλησία του Αγ Γιώργη. Αρχίζει το τελετουργικό. Ο τοποτηρητής καλεί την εκκλησιαστική επιτροπή και τους λέγει: «Η λειτουργία θα είναι ολονύκτια. Πού είναι ο πρωτοψάλτης σας; Να πάτε να τον φέρετε».

Ο Κώστας Γιασεμίδης, με αυτοκίνητο Jaguar πήγε αμέσως στην Άχνα, ξύπνησε τον άρχοντα ψάλτη, Κυριάκο Εξωμετοσιανό, ο οποίος ήταν πρωτοψάλτης στην Αγία Ζώνη στο Βαρώσι και τον μεταφέρει στο Έξω Μετόχι. Όταν τον άκουσε στο Ιερό Βήμα, τον ασπάσθηκε και τον συνεχάρη για την προθυμία του να 'ρθεί και να ψάλλει στο μύρωμα της εκκλησίας του χωριού του.

Οι ιερείς καθαρίζουν με κάθε σχολαστικότητα την επιφάνεια της Αγίας Τράπεζας. Η ξύλινη Αγία Τράπεζα μετακινείται λίγο από τη θέση της. Κάτω από τους 4 κίονες που την υποβαστάζουν, οι οποίοι συμβολίζουν τους 4 Ευαγγελιστές, υπάρχουν 4 τρύπες βάθους 15 πόντων και πλάτους 10 πόντων. Κατά την τελετουργία στα τοιχώματά τους και στο κάτω μέρος γίνεται επάλειψη με γνήσιο κερί μέλισσας, για να προστατεύεται από την υγρασία. Στην Αγία Τράπεζα υπάρχουν 4 μικρά κουτιά, δύο ασημένια και δύο πήλαστικά, που έχουν μέσα μικρά οστά μαρτύρων. Αυτά τα κουτιά κατά την ώρα του όλου τελετουργικού σφραγίζονται με ζεστό κερί, ανάμικτο με μαστίχα κι Άγιο Μύρο.

Στη συνέχεια τοποθετούνται στις 4 τρύπες κάτω από την Αγία Τράπεζα, καλύπτονται με αλεύρι σιταρένιο και μετά σφραγίζονται με ζεστό κερί ανάμικτο με μαστίχα και Άγιο Μύρο. Με καθαρό άσπρο πανί γίνεται γερή εντριβή, για να κλείσουν καλά όλοι οι πόροι, για να μην εισχωρεί υγρασία και χαλάσουν τα ιερά κόκαλα των μαρτύρων. Ενωρίς το πρωί τελειώνει το τελετουργικό. Οι πιστοί ασπάζονται τη δεξιά του τοποτηρητή και των ιερέων, παίρνουν το αντίδωρό τους κι όλοι με πομπή ξεκινούν για το σπίτι του ανάδοχου.

Ήδη από τα χαράματα ο μάγειρας του τοποτηρητή και του χωριού και πλήθος γυναικών άρχισαν να παρασκευάζουν τα φαγητά που θα προσέφεραν στον τοποτηρητή, τους προσκεκλημένους και σ' όλους τους χωριανούς. Ο ανάδοχος ης κι έκανε ένα δεύτερο γάμο εις μνήμη των δύο αδικοχαμένων παιδιών του, Ανδρέα και Κυριάκου.

Όλα τα έξοδα, όπως έμαθα, ανήλθαν στις 1.000 περίπου λίρες.

Τα Άγια Μυρώματα της Εκκλησίας μας

Η καταγραφή και κυκλοφορία του ιστορικού βιβλίου «Το Έξω Μετόχι-Τόπος-Ιστορία-Ζωή», που αγοράστηκε από την Ιερά Αρχιεπισκοπή, έγινε αφορμή να ανα-

γνωρισθεί ο τόπος προέλευσης των 4 κουτιών που περιέχουν τα «Άγια Μύρα», όταν μυρώθηκε η εκκλησία του Αγιασμάτων Άη Γιώρκη στο Έξω Μετόχι το 1946.

Ένας από τους υπαλλήλους της Ιεράς Αρχιεπισκοπής, ο κ. Ανδρέας Δημητρίου, ενώ ασχολείτο με έρευνα στο Αρχείο της Αρχιεπισκοπής, βρήκε το βιβλίο του Έξω Μετοχίου κι άρχισε να το διαβάζει. Σε μια σελίδα του βιβλίου πρόσεξε τη φωτογραφία της εκκλησίας. Του κέντρισε το ενδιαφέρον γιατί είχε στα χέρια του, πριν από τα Χριστούγεννα του 2007, την ίδια φωτογραφία στο γραφείο του.

Ο κ. Ανδρέας πήγε στο γραφείο του και φέροντας τη δική του φωτογραφία πρόσεξε ότι ήταν εντελώς όμοιες. Οι φωτογραφίες έτυχε να τραβηχτούν από το ίδιο σημείο. Ρώτησε τον υπεύθυνο του Αρχείου κ. Κώστα Θεοδότου, αν γνωρίζει τον συγγραφέα του βιβλίου. Ήταν Πέμπτη, 10 Ιανουαρίου 2008, όταν ο κ. Ανδρέας με πήρε τηλέφωνο από την Αρχιεπισκοπή και με ενημέρωσε για την ανεύρεση των θρησκευτικών κειμηλίων της Εκκλησίας μας.

Ορίσαμε συνάντηση τη Δευτέρα 14 Ιανουαρίου κι εκεί με ενημέρωσε πού και πώς βρέθηκαν αυτά τα κειμήλια. Συγχρόνως μου έδωσε φωτογραφικό υλικό της εκκλησίας μας και των τεσσάρων κουτιών με το μύρωμα της εκκλησίας.

Αμέσως ένας αγώνας δρόμου άρχισε για μένα. Τηλεφώνησα στον Αρχιεπίσκοπο Θυατείρων κ.κ. Γρηγόριο. Αυτός με βεβαίωσε πως αυτά τα κουτιά με το μύρωμα της εκκλησίας βρίσκονται στα χέρια του. Συγχρόνως μου έδωσε τα ονόματα των δύο Άγγλων, που βρήκαν τα κειμήλια, ως και τα τηλέφωνα τους. Με αρκετές προσπάθειες βρήκα, στις 17 Ιανουαρίου, τους δύο Άγγλους, κ. Κρις Πόουμαν και κ. Μαρκ Πράις, με τους οποίους ήρθα σ' επικοινωνία.

Τηλεφωνική επικοινωνία με τον Κρις Πόουμαν

Το βράδυ της Πέμπτης, 17 Ιανουαρίου 2008, με τη βοήθεια του αιδεσιμότατου Παπαστεφάνου Χρυσάνθου, εφημέριου του Ιερού ναού Αγίου Ιωάννη Μαθούντας, όστις μιλά απταίστως την αγγλική γλώσσα, επικοινωνήσαμε τηλεφωνικώς με τον πάτερ Κρις Πόουμαν (ιερωμένο της Αγγλικανικής εκκλησίας) από το Τσέστερ της Αγγλίας, ο οποίος μας ενημέρωσε πως ανεύρε τα 4 κουτιά με τα μυρώματα (οστά μαρτύρων και Άγιο Μύρος, όταν μυρώθηκε ο ναός του Αγιοσμάτων Άη Γιώρκη του Έξω Μετοχίου).

Μας λέει: «Ήταν καλοκαίρι του 1995, όταν επισκέφθηκα την κατεχόμενη Κύπρο με τον γνωστό και φίλο μου Μάρκ Πράις. Με αεροπλάνο φτάσαμε στην Τουρκία και στη συνέχεια στη βόρεια Κύπρο. Ενοικιάσαμε ένα αυτοκίνητο κι αρχίσαμε την

τουριστική μας περιδιάβαση στα κατεχόμενα χωριά της Κύπρου. Μεταξύ των χωριών που επισκεφθήκαμε ήταν κι ένα χωριό στον κύριο δρόμο Λευκωσίας-Αμμοχώστου. Μια πινακίδα έγραφε το όνομα «Τούζοβα». Μπήκαμε στο χωριό κι αμέσως κατάλαβα σε ποια κατάσταση βρισκόταν ολόκληρη η κοινότητα. Μεγάλη εντύπωση μου έκανε, ως ιερέας που είμαι, το ψηλό καμπαναριό και το μέγεθος της εκκλησίας που είναι «γοθτικού ρυθμού». Πήραμε την απόφαση να επισκεφθούμε την εκκλησία.

Ντροπή και ανδία

Προχωρήσαμε στην αυλή της εκκλησίας. Για καλή μας τύχη οι πόρτες της ήταν ανοικτές. Η βεβήλωση του ιερού χώρου ήταν εμφανής. Καμιά εικόνα δεν βρισκόταν στη θέση της. Το όμορφο εικονοστάσι ήταν γυμνό, αλλιά ευτυχώς άθικτο. Είχε εξαφανιστεί καθετί χριστιανικό από την εκκλησία: εικόνες, μανουάλια, καθίσματα. Άκουγα στην Αγγλία για τη βεβήλωση των χριστιανικών ναών και δεν το πίστευα.

Η εκκλησία του Αγίου Γεωργίου όπως είναι σήμερα...

Οι Τούρκοι όχι μόνο ρήμαξαν και βεβήλωσαν τον ιερό χώρο, αλλιά πήγαιναν και αποπατούσαν σ' αυτόν. Τι ντροπή! Τι ανδία! Ακροβατώντας προχωρήσαμε με τον Μάρκ στο «Άγιο Βήμα». Πήσασα την Αγία Τράπεζα, όπου ο ιερέας προσεύχεται και τελεί τη Θεία Λειτουργία. Γνώριζα το έθιμο των Ορθοδόξων.

Όταν αγιάζουν (μυρώνουν) την εκκλησία τους τοποθετούν κάτω από την Αγία Τράπεζα οστά μαρτύρων. Με τη βοήθεια του Μάρκ μετακινήσαμε λίγο την Αγία Τράπεζα προς τα βόρεια. Παρατήρησα στο δάπεδο, (ήταν πέτρινο), 4 τρύπες. Με το χέρι μου πίεσα μια τρύπα και πρόσεξα πως ήταν μαλακό κερί. Γρήγορα-γρήγορα σκάψαμε και οι δυο με τα χέρια μας και βρήκαμε σφραγισμένα κουτιά. Δυο ασημένια, το ένα μικρότερο του άλλου, και δυο πήλαστικά, λίγο μεγαλύτερα του κουτιού που βάζουν τα φίλημ. Η όλη διαδικασία δεν κράτησε και πολύ. Πήραμε τα 4 κουτιά, βγήκαμε έξω ήρεμοι και μπήκαμε στο αυτοκίνητο μας χωρίς να μας αντιληφθεί κανένας. Ένωσα πολύ χαρούμενος κι ευχαριστημένος που καταφέ-